VRÁŤTE SA DOMOV
PRÍDETE K SVOJIM

ČESKOSLOVENSKO–MAĎARSKÁ VÝMENA OBYVATEĽSTVA OČAMI SLOVÁKOV

CSEHSZLOVÁK–MAGYAR LAKOSSÁGCSERE SZLOVÁK SZEMMEL

Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku
MAGYARORSZÁGI SZLOVÁKOK KULTURÁLIS INTÉZETE

Výmena obyvateľstva medzi ČSR a Maďarskom

A csehszlovák–magyar lakosságcsere

1

Uplynulo sedemdesiat rokov odvtedy, keď Československo a Maďarsko podpísali dohodu o výmene svojich občanov, patriacich k maďarskej, respektíve slovenskej národnosti. Čo sa týka nasledujúcich udalostí, podľa maďarskej verejnej mienky išlo predovšetkým o násilné vysídlenie Maďarov zo Slovenska – takto si na udalosti spomínajú ich účastníci. Je to pochopiteľné, veď kým maďarské rodiny, presídlené do Maďarska, boli usadzované vo všetkých regiónoch krajiny, zatiaľ absenciu Slovákov, presídlených do Československa, pociťovali ako stratu nanajvýš ich príbuzní, členovia ich rodín, neskôr pospolitosť Slovákov, ktorí zostali v Maďarsku. Po uplynutí siedmich desaťročí môžeme vyhlásiť, že vtedajšie udalosti podstatne ovplyvnili osud oboch menšín a vo veľkej miere určili ďalší vývoj slovenskej komunity v Maďarsku a maďarskej komunity na Slovensku.

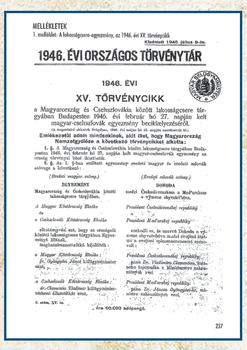

MELLÉKLETEK
1. melléklet. A lakosságcsere-egyezmény, az 1946. évi XV. törvénycikk

1946. ÉVI ORSZÁGOS TÖRVÉNYTÁR

1946. ÉVI
XV. TÖRVÉNYCIKK

a Magyarország és Csehszlovákia között lakosságcsere tárgyában Budapesten 1946. évi február hó 27. napján kelt magyar-csehszlovák egyezmény becikkelyezéséről.

Emlékezetül adom mindenkinek, akiti illet, hogy Magyarország Nemzetgyűlése a következő törvénycikket alkotta:

Ročník 1946. 1027

Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé

Částka 60. Vydána dne 27. června 1946. Cena Kčs 2.60.

OBSAH:
145. Dohoda medzi Československom a Maďarskom o výmene obyvateľstva.

145.
Dohoda
medzi Československom a Maďarskom o výmene obyvateľstva.

JMÉNEM REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ!

JMÉNEM REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ
A
REPUBLIKY MAĎARSKÉ
BYLA SJEDNÁNA TATO DOHODA A DOSAVKEM:

Dohoda
medzi Československom a Maďarskom o výmene obyvateľstva.

Egyezmény
Magyarország és Csehszlovákia között lakosságcsere tárgyában.

2

Hetven év telt el azóta, hogy Magyarország és Csehszlovákia megállapodást írt alá a magyar, illetve szlovák nemzetiséghez tartozó állampolgáraik cseréjéről. Az ezt követő események a magyarországi közvélekedésben elsősorban mint a szlovákiai magyarok erőszakolt kitelepítése maradtak meg, illetve jelennek meg a visszaemlékezésekben. Nem csoda, hiszen amíg a Magyarországra áttelepített magyar családok szinte az ország minden régiójában megjelentek, addig a Magyarországról kitelepült szlovákok hiányát legfeljebb korábbi településeik, rokonaik, családtagjaik, majd később a Magyarországon maradó szlovák közösség élte meg veszteségként. Hét évtized elteltével kijelenthető, hogy az akkori események mindkét kisebbség életére alapvető befolyással voltak és nagymértékben határozták meg a közösségek fejlődését.

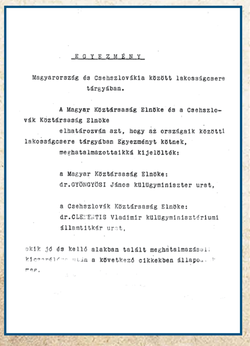

EGYEZMÉNY

Magyarország és Csehszlovákia között lakosságcsere tárgyában.

A Magyar Köztársaság Elnöke és a Csehszlovák Köztársaság Elnöke elhatározván azt, hogy az országaik között lakosságcsere tárgyában Egyezményt kötnek, meghatalmazottaikká kijelölték:

a Magyar Köztársaság Elnöke:
dr. GYÖNGYÖSI János külügyminiszter urat,

a Csehszlovák Köztársaság Elnöke:
dr. CLEMENTIS Vladimír külügyminisztériumi államtitkár urat,

akik jó és kellő alakban talált meghatalmazásai kicserélése [illegible] a következő cikkekben állapo[illegible] meg.

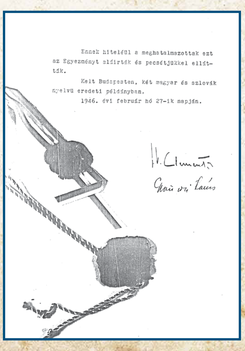

Ennek hiteléül a meghatalmazottak azt az Egyezményt aláírták és pecsétjüllel ellátták.

Kelt Budapesten, két magyar és szlovák nyelvű eredeti példányban.

1946. évi február hó 27-ik napján.

3

1 V zastúpení Maďarska minister zahraničných vecí János Gyöngyösi a zo strany Československa štátny tajomník Ministerstva zahraničných vecí Vladimír Clementis podpisujú v Budapešti dohodu o výmene obyvateľstva.
Magyarország képviseletében Gyöngyösi János külügyminiszter, Csehszlovákia képviseletében Vladimír Clementis külügyminisztériumi államtitkár Budapesten aláírja a lakosságcsere-egyezményt.

2 A Csehszlovák Köztársaság közlönye, 1946/60. száma (1946. június 27.). „Egyezmény Csehszlovákia és Magyarország között a lakosságcsere tárgyában."

3 Dohoda medzi Československom a Maďarskom o výmene obyvateľstva. „Egyezmény Csehszlovákia és Magyarország között a lakosságcsere tárgyában."

Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku
MAGYARORSZÁGI SZLOVÁKOK KULTURÁLIS INTÉZETE

Zjavili sa prvé plagáty

Megjelentek az első plakátok

1

2

V zmysle podpísanej dohody o výmene obyvateľstva osoby slovenskej a českej národnosti, žijúce na území Maďarska, mohli dobrovoľne vyjadriť svoj úmysel presídliť sa do Československa. S cieľom prevzatia prehlásení o tomto zámere, respektíve prípravy ich presídlenia, československá vláda bola oprávnená vyslať do Maďarska špeciálnu komisiu. Československá presídľovacia komisia (ČsPK) mala šesť týždňov od podpísania dohody právo prostredníctvom tlače a rozhlasu slobodne oboznamovať Slovákov v Maďarsku o možnosti presídlenia. Mohla sa slobodne pohybovať na území Maďarska, byť prítomná na zhromaždeniach a rozdávaním tlačených propagačných materiálov mohla informovať príslušníkov slovenskej a českej národnosti v Maďarsku o možnosti odchodu. ČsPK svoju činnosť vykonávala pôvodne na 16 miestach v Maďarsku. Registrovanie prihlasujúcich malo prebiehať podľa pravidiel, zhrnutých do dvojjazyčného návodu.

3

Az aláírt lakosságcsere-egyezmény értelmében a Magyarországon élő szlovák és cseh nemzetiségű személyek önkéntes alapon kinyilváníthatták Csehszlovákiába települési szándékukat. Az erről szóló nyilatkozatok átvétele, illetve az áttelepülésük előkészítése céljából a csehszlovák kormánynak jogában állt egy bizottságot küldeni Magyarországra. A Csehszlovák Áttelepítési Bizottságnak (CSÁB) az egyezmény aláírását követően hat hétig jogában állt a magyarországi szlovákokat a magyarországi sajtó és a Magyar Rádió közvetítésével tájékoztatni az áttelepülés lehetőségéről, szabadon mozoghatott Magyarország területén, nagygyűléseken és nyomtatott propagandaanyagok osztogatásával informálhatta a Magyarországon élő szlovák (és cseh) nemzetiség tagjait. A Csehszlovák Áttelepítési Bizottság Magyarország területén eredetileg 16 helyszínen kezdte meg a jelentkezők regisztrációját. A jelentkezők összeírását egy kétnyelvű utasításban megfogalmazott szabályok szerint végezték.

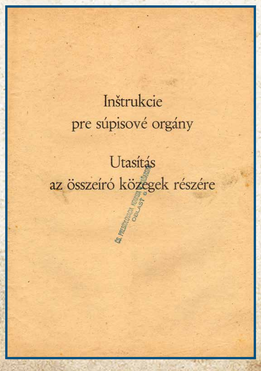

4

1 „Magyarországi szlovákok, olvassátok!”

2 „Szlovák testvérek! Ha akartok, gyertek! A Csehszlovák Köztársaság vár benneteket!”

3 Začalo sa lepenie plagátov v Budapešti a na vidieku.
Megkezdődött a plakátolás Budapesten és vidéken.

4 Inštrukcie pre súpisové orgány.
Utasítás az összeíró közegek részére.

Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku
MAGYARORSZÁGI SZLOVÁKOK KULTURÁLIS INTÉZETE

Osobná angažovanosť prezidenta ČsR

A köztársasági elnök személyes elkötelezettsége

1

Myšlienka výmeny obyvateľstva pochádzala od vedúcej osobnosti československej emigrantskej vlády v Londýne, neskoršieho prezidenta Eduarda Beneša. Práve preto je pochopiteľné, že do propagácie presídlenia sa od začiatku zapájal i prezident Československa. Jeho osobnú zaangažovanosť dokumentuje fakt, že 10. apríla 1946 prijal vo svojej kancelárii početnú delegáciu Slovákov z rôznych oblastí Maďarska. Pri príležitosti návštevy adresoval Slovákom v Maďarsku hodlajúcim presídliť sa odkaz, v ktorom zdôraznil, že presídlenie je možnosťou a zároveň aj povinnosťou, lebo osudom tých, ktorí zostanú „v inom cudzojazyčnom štáte" môže byť „úplné a bezvýhradné odnárodnenie".

2

A lakosságcsere gondolata a londoni csehszlovák emigráns kormány vezetőjétől, a későbbi köztársasági elnöktől, Eduard Beneštől származott. Éppen ezért érthető, hogy az áttelepülés propagálásába kezdettől bekapcsolódott Csehszlovákia köztársasági elnöke is. Személyes elkötelezettségét bizonyítja, hogy 1946. április 10-én hivatalában fogadta a Magyarország különböző részeiből érkező szlovákok nagylétszámú delegációját. A találkozó alkalmából kiadott, az áttelepülni szándékozó magyarországi szlovákokhoz címzett üzenetében hangsúlyozta, hogy az áttelepülés lehetőség, de egyben kötelesség is, hiszen az „idegen nyelvű államban maradók" sorsa kizárólag a „teljes és feltétel nélküli asszimiláció" lehet.

Posolstvo

prezidenta Československej republiky Dr. Eduarda Beneša k Slovákom v Maďarsku

prevedené dňa 10. apríla 1946 o príležitosti prijatia slovenských delegátov z jednotlivých oblastí Maďarska

Drahí bratia a sestry!

3

1 Prezident ČSR Eduard Beneš prijal delegáciu Slovákov z Maďarska.
Csehszlovákia köztársasági elnöke, Eduard Beneš fogadta a magyarországi szlovákok delegációját.

2 Delegácia Slovákov z Maďarska, prihlásených na presídlenie na návšteve u prezidenta Eduarda Beneša.
Az áttelepülésre jelentkezett magyarországi szlovákok delegációja Eduard Beneš köztársasági elnöknél.

3 Posolstvo Eduarda Beneša Slovákom v Maďarsku.
Eduard Beneš üzenete a magyarországi szlovákokhoz.

Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku
MAGYARORSZÁGI SZLOVÁKOK KULTURÁLIS INTÉZETE

Argumenty hospodárskeho rázu na plagátoch

Gazdasági érvek a plakátokon

1

2

3

Agitácia osôb, ktoré sa prihlásili na presídlenie, neprebiehala bez prekážok. Na základe hlásení Československej presídľovacej komisie, ako aj k nej pridelených maďarských kontaktných osôb vidno, že obe strany sa navzájom obviňovali z prekračovania kompetencií alebo z nedodržania zásad, sformulovaných dohodou. Z československej strany sa sťažovali na neochotu maďarských orgánov spolupracovať, ako aj na okamžite sa objavujúcu maďarskú protipropagandu. Z maďarskej strany zasa členom komisie vyčítali čoraz silnejúcu agitáciu hospodárskymi argumentmi.

Az áttelepülésre jelentkezők agitációja nem ment zökkenőmentesen. Mind a Csehszlovák Áttelepítési Bizottság, mind a mellékük kirendelt magyar összekötők jelentései alapján a két Külügyminisztérium rendszeresen vádolta a másik felet hatáskörének túllépésével, illetve az egyezményben megfogalmazott elvek be nem tartásával. Csehszlovák részről a helyi szervek együttműködésének hiányát, illetve a helyszíneken szinte azonnal megjelenő magyar ellenpropagandát nehezményezték, míg magyar részről a nem szlovák anyanyelvűek körében történő, valamint az egyre hangsúlyosabb gazdasági érvekkel való agitációt vetették a Csehszlovák Áttelepítési Bizottság tagjainak szemére.

1 „Szlovákia vár benneteket.”

2 „Csehszlovákiában a földműves jó áron adja el termékeit és olcsón vásárol.”

3 „Egyhavi béredért ezt veheted meg Csehszlovákiában.”

Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku
MAGYARORSZÁGI SZLOVÁKOK KULTURÁLIS INTÉZETE

Antifašistický front Slovanov (AFS)

Antifasiszta Szlávok Frontja (ASZF)

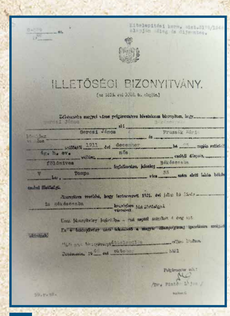

1

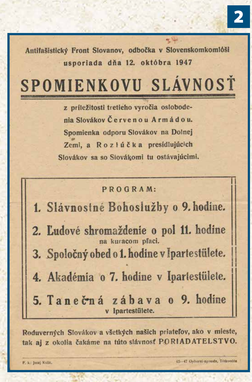

2

Po vstupe sovietskych vojsk na územie Maďarska sa v kruhu predstaviteľov slovanských národností – Srbov, Chorvátov a Slovákov – veľmi rýchlo udomácnila myšlienka „slovanskej vzájomnosti", pod vplyvom ktorej tieto menšiny vo februári 1945 spolu založili Antifašistický front Slovanov (AFS). AFS sa po podpísaní dvojstrannej dohody o výmene obyvateľstva zapojil do agitačnej činnosti. Sieť ich aktivistov, ako aj tlačový orgán Frontu – Sloboda – presviedčali Slovákov o potrebe presídlenia na miestnych podujatiach či rozdávaním propagačných materiálov. Najznámejším spomedzi vedúcich AFS v Békešskej Čabe bol Ján Gerči, kým jedným z najaktívnejších členov redakcie Slobody bol evanjelický farár Michal Francisci.

3

A szovjet hadsereg Magyarország területére érkezését követően a szláv nemzetiségek – szerbek, horvátok, szlovákok – körében gyorsan gyökeret vert a szláv testvériség eszméje, amelynek hatására ezek a kisebbségek 1945 februárjában megalapították az Antifasiszta Szlávok Frontját (ASZF). Az ASZF a lakosságcseréről szóló kétoldalú egyezmény aláírását követően bekapcsolódott az agitációs tevékenységbe. Aktivistáinak hálózata, ahogyan a Front lapja – a Sloboda – helyi rendezvényeken, illetve propagandaanyagok terjesztésével igyekezett meggyőzni a szlovákokat az áttelepülés szükségességéről. Az aktivisták vezetői közül Békéscsabán a legismertebb Gercsi János, míg a Sloboda szerkesztőségének egyik legaktívabb tagja Francisci Mihály evangélikus lelkész volt.

4

1 Potvrdenie vydané pre Jána Gerčiho notárom Békešskej Čaby o bývaní jeho rodiny v Čabe.
A békéscsabai jegyző által Gercsi János részére kiadott illetőségi bizonyítvány.

2 Plagát Antifašistického frontu Slovanov zo Slovenského Komlóša.
Az Antifasiszta Szlávok Frontja rendezvényre hívó plakátja Tótkomlósról.

3 Aktivisti ASF už na Slovensku v roku 1949 stojaci zľava:
Ján Hanko, Juraj Veľký, Ján Číčeľ, Ján Kokavec, Ondrej Kerepecký, Michal Bartolomej, Michal Dorkovič, Juraj Duna, Pavel Betko, Ján Korbeľ. Sediaci zľava: Ondrej Kokavec, Ondrej Soós, Juraj Stehlík, Ján Gerči, Ondrej Schléger, Ondrej Korbeľ
Az ASZF aktivistái már Szlovákiában, 1949-ben.

4 Členský preukaz AFS Michala Franciscího.
Francisci Mihály ASZF igazolványa.

Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku
MAGYARORSZÁGI SZLOVÁKOK KULTURÁLIS INTÉZETE

Prístup AFS a politických strán

Az ASZF és a politikai pártok álláspontja

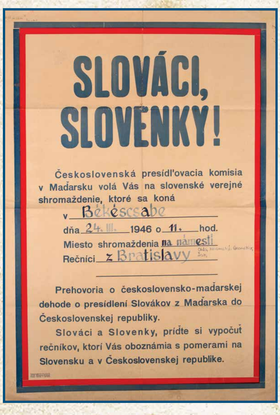

1

Slovenskí členovia Antifašistického frontu Slovanov od začiatku nahlas podporovali myšlienku presídlenia. Týždenník Frontu – Sloboda – tiež informoval svojich čitateľov v duchu podpory výmeny obyvateľstva. Slovenskí aktivisti Frontu boli v obciach obývaných Slovákmi spoľahlivými partnermi presídľovacej komisie pri prípravách zhromaždení. Poznali dediny a mestá, ako aj rodiny, ktoré potenciálne mohli získať na presídlenie, ich hospodársku situáciu, ale aj väzbu k slovenskosti, takže ich ľahšie presvedčili o dôležitosti účasti na zhromaždeniach a neskôr aj o výhodách presídlenia. O vnútropolitickej váhe otázky presídlenia svedčí, že aj politické strany sa snažili informovať ľudí o svojom stanovisku.

2

Az Antifasiszta Szlávok Frontjának szlovák tagjai kezdettől hangos támogatói voltak az áttelepülés gondolatának. Lapjuk, a Sloboda is az áttelepülést szolgáló hangnemben tájékoztatta az olvasóit. Az Antifasiszta Szlávok Frontjának szlovák aktivistái a szlovákok által lakott településeken a nagygyűlések előkészítésében az áttelepítési bizottság megbízható partnerei voltak. Ők rendelkeztek helyismerettel, ismerték a potenciálisan megnyerhető családokat, azok gazdasági helyzetét, de a szlovákság iránti elkötelezettségét is, így könnyebben győzték meg őket a nagygyűléseken való részvétel fontosságáról, majd ezt követően az áttelepülés hasznáról. A kérdés belpolitikai súlyát mutatja, hogy a politikai pártok is igyekeztek hallatni a hangjukat a kérdésben.

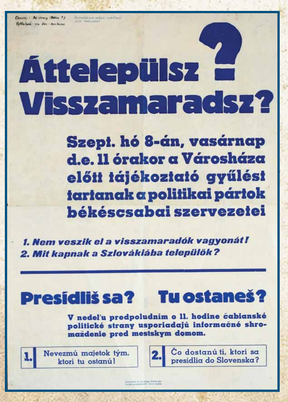

3

1 Plagát zhromaždenia v Békešskej Čabe 24. 3. 1946.
Mozgósító plakát az 1946. március 24-i békéscsabai nagygyűlésre.

2 Fotka zo zhromaždenia.
A nagygyűlésről készült fotó.

3 Aj vznikajúce strany pokladali otázku presídlenia za dôležitú.
A formálódó pártok is fontos kérdésnek tartották az áttelepülést.

Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku
MAGYARORSZÁGI SZLOVÁKOK KULTURÁLIS INTÉZETE

Informovanie tematickými zošitmi

Tájékoztatás tematikus füzetekkel

1

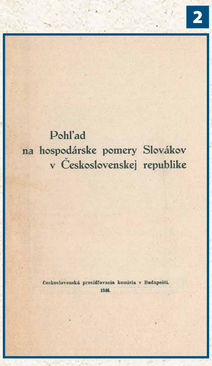

2

Zjednodušené heslá propagačných plagátov rýchlo vystriedali komplexnejšie materiály, ktoré mali informovať Slovákov v Maďarsku o tom, aké pomery ich čakajú po presídlení. Vyšli aj tematické brožúrky, analyzujúce hospodárske, spoločenské a kultúrne pomery v Československu. Okrem toho organizátori miestnych zhromaždení rozdávali deťom detské časopisy v slovenčine, dospelým dávali do rúk najmä čísla Slobody.

A plakátok egyszerűsítő jelszavait gyorsan komplexebb anyagok váltották fel, amelyek célja a magyarországi szlovákoknak az őket az áttelepülést követően váró körülményekről szóló tájékoztatása volt. Megjelentek a csehszlovákiai gazdasági, társadalmi és kulturális állapotokat elemző tematikus brosúrák. Ezeken kívül a gyermekeknek szlovák nyelvű gyereklapokat, a felnőtteknek pedig leginkább a Sloboda számait adták kézbe a helyi nagygyűlések szervezői.

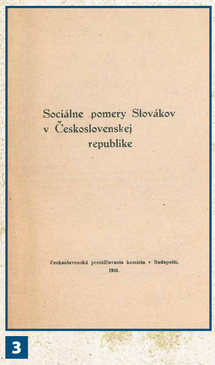

3

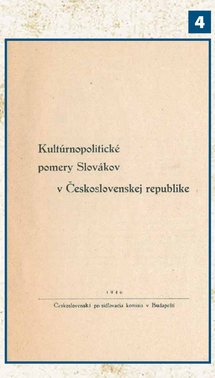

4

1 Brožúrka, propagujúca presídlenie.
Az áttelepülést propagáló brosúra.

2 Pohľad na hospodárske pomery Slovákov v Československej republike.
A szlovákok Csehszlovákián belüli gazdasági helyzetét áttekintő füzet.

3 Sociálne pomery Slovákov v Československej republike.
A szlovákok Csehszlovákián belüli szociális helyzetét áttekintő füzet.

4 Kultúrnopolitické pomery Slovákov v Československej republike.
A szlovákok Csehszlovákián belüli kultúrpolitikai helyzetét áttekintő füzet.

5 Deťom núkajú detský časopis Slniečko.
A gyermekeknek a Slniečko című gyereklapot kínálják.

6 Agitátori rozdávajú čísla Slobody účastníkom zhromaždenia.
Az agitátorok a Sloboda számait osztják a nagygyűlés résztvevőinek.

5

6

Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku
MAGYARORSZÁGI SZLOVÁKOK KULTURÁLIS INTÉZETE

VÝMENA OBYVATEĽSTVA
LAKOSSÁGCSERE

Masové zhromaždenia

Tömeggyűlések

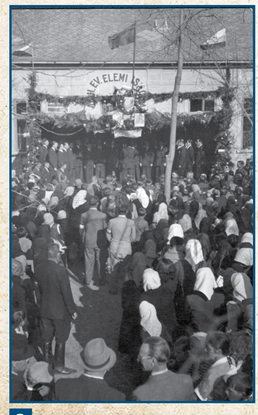

Agitačná kampaň sa rozprúdila. Z ústredia Československej presídľovacej komisie v Budapešti (ul. Szekfű č. 4.) rozosielali balíky slovenských časopisov, čísla Slobody, a vysielali agitátorov do dedín a miest obývaných Slovákmi. Na masové zhromaždenia Slovákov prichádzali aj politici zo Slovenska, ako napr. Ladislav Novomeský (poverenník pre školstvo a osvetu), Jozef Lettrich (predseda Slovenskej národnej rady), Karol Šmidke (podpredseda Slovenskej národnej rady) a iní. Z účasti politikov vidieť, že na Slovensku bola otázka presídlenia Slovákov z Maďarska nadstraníckou záležitosťou, kampane sa zúčastnili predstavitelia všetkých slovenských politických strán. Na zhromaždenia prichádzali Slováci masovo a prejavovali čoraz väčší záujem o presídlenie. Počas kampane a po nej sa na presídlenie prihlásilo spolu vyše 90 tisíc Slovákov.

Az agitációs kampány felgyorsult. A Csehszlovák Áttelepítési Bizottság budapesti központjából (Szekfű utca 4.) szlovák lapok csomagjait, a Sloboda számait és agitátorokat küldtek a szlovákok által lakott falvakba és városokba. A szlovák tömeggyűlésekre szlovákiai politikusok is érkeztek, mint például Ladislav Novomeský (a szlovák oktatási és művelődésügyi kormánybiztos), Jozef Lettrich (a Szlovák Nemzeti Tanács elnöke), Karol Šmidke (a Szlovák Nemzeti Tanács alelnöke) és mások. A politikusi részvételből látható, hogy a magyarországi szlovákok áttelepítése pártok feletti ügy volt, valamennyi szlovákiai politikai párt képviselői részt vettek az agitációban. A gyűlésekre a magyarországi szlovákok tömegesen érkeztek, és egyre növekvő érdeklődést tanúsítottak az áttelepülés iránt. A kampány során és azt követően 90 ezernél több szlovák jelentkezett áttelepülésre.

1 Ústredie Československej presídľovacej komisie v Budapešti.
A Csehszlovák Áttelepítési Bizottság központja Budapesten.

2 Zhromaždenie v Békešskej Čabe za účasti K. Šmidkeho a J. Lettricha.
Nagygyűlés Békéscsabán, K. Šmidke és J. Lettrich részvételével.

3 Zhromaždenie v Budapešti.
Budapesti nagygyűlés.

4 Slováci sa prihlasujú.
A szlovákok jelentkeznek az áttelepítésre.

Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku
MAGYARORSZÁGI SZLOVÁKOK KULTURÁLIS INTÉZETE

Dokumentácia prihlásených

A jelentkezők dokumentációja

1

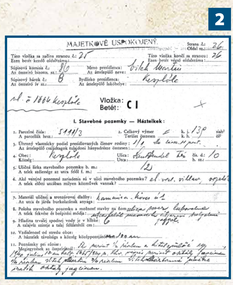

2

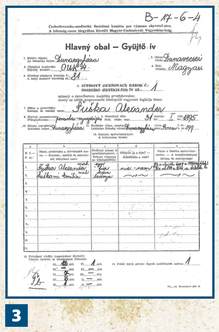

3

4

O každom prihlásenom vznikol spis, v ktorom boli pozbierané dokumenty, vydané, alebo vyplnené orgánmi aktívnymi v procese presídlenia. Registrovaných na presídlenie navštívila päťčlenná skupina expertov, ktorej členmi boli zástupcovia poverených orgánov oboch krajín. S dotyčnými vyplnili tzv. „Súpisový hárok", v ktorom zaevidovali všetky potrebné údaje: okrem mien presídľujúcich osôb údaje o ich nehnuteľnostiach, ako aj o hnuteľnom majetku, ktorý si chceli zobrať so sebou do nového domova. V každom prípade bola spísaná zápisnica o súpise, ktorú podpísali členovia skupiny expertov a osoby, prihlásené na presídlenie. Budúci presídlenci dostali dvojjazyčné potvrdenie o fakte, že ich prihlásenie bolo prijaté a registrované.

Minden jelentkezéshez aktát nyitottak, amelyben az áttelepülésben aktív szervek által kiadott vagy kitöltött dokumentumokat gyűjtötték. Az áttelepülésre jelentkezőket egy öttagú szakértői csoport kereste fel, amelynek tagjai, a két ország megbízott szerveinek képviselői kitöltötték az ún. „Gyüjtő ívet", amelyben rögzítették a szükséges adatokat, az áttelepülők nevei mellett azok ingatlanjainak adatait és az új otthonukba magukkal vinni szándékozott ingóságaikat. Ugyancsak minden áttelepülő családnál készült egy jegyzőkönyv, amelyet az áttelepülők és a szakértői csoport tagjai is aláírtak. Az áttelepülésre jelentkezett személyek kétnyelvű igazolást kaptak, amely rögzítette azt a tényt, hogy őket regisztrálták áttelepülőként.

1 Obal spisu dokumentácie presídlenca.
Az áttelepülő dokumentációját tartalmazó akta borítója.

2 Dokumentácia nehnuteľností.
Ingatlanok dokumentációja.

3 Hlavný obal a vložka súpisu nehnuteľností.
Ingatlan-összeíró gyűjtőív és betétlap.

4 Potvrdenie o registrácii presídlenca.
Igazolás az áttelepülő regisztrációjáról.

Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku
MAGYARORSZÁGI SZLOVÁKOK KULTURÁLIS INTÉZETE

A pohli sa vlaky…

És megindultak a vonatok…

1

14. apríla 1947 sa pohla prvá železničná súprava s presídlencami z Pitvaroša. Obec počas presídľovacej akcie stratila 70 % obyvateľstva. V rámci presídľovacej akcie odišlo z Maďarska 73 273 Slovákov. Na prepravu presídlencov použili dohromady 31 585 železničných vozňov a 400 nákladných áut. Posledné slovenské rodiny odišli z Maďarska 1. januára 1949.

1947. április 14-én Pitvarosról megindult az első, áttelepülőket szállító vasúti szerelvény. Ez a település az áttelepülési akcióban lakosságának 70%-át elvesztette. Az áttelepülés során Magyarországról 73 273 szlovák távozott. Az utaztatásukra összesen 31 585 vasúti vagont és 400 teherautót használtak fel. Az utolsó kitelepülő szlovák családok 1949. január 1-jén hagyták el Magyarországot.

2

1 Lúčenie sa s Maďarskom.
Búcsú Magyarországtól.

2 Vlaková súprava z Békešskej Čaby.
Szerelvény Békéscsabáról.

3 Kolóna nákladných áut.
Teherautó-konvoj.

4 Už nie sme „Büdös tót".
Már nem vagyunk büdös tótok.

5 Slováci sa vracajú.
A szlovákok hazatérnek.

3

4

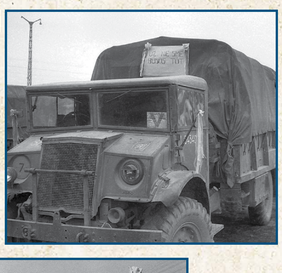

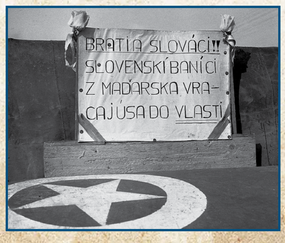

5

Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku
MAGYARORSZÁGI SZLOVÁKOK KULTURÁLIS INTÉZETE

V novej vlasti
Új hazában

1

Presídlencov vítali slávnostne. Prvý transport, ktorý sa pohol z Pitvaroša, došiel do Serede. Presídlenci, väčšinou roľníci, dostali pôdu, ktorú krátko po slávnostnom odovzdaní zoštátnili. Slováci z Maďarska obdržali po prekročení štátnych hraníc tzv. „Reemigrantskú legitimáciu" a trvalo im dlhé roky, kým si mohli žiadať československé občianstvo. Aj napriek tomu, že presídlenci boli osadení roztrúsene, hľadali kontakty na ostatných presídlených rodákov. Mnohé rodiny z Dolnej zeme napokon našli nový domov až v česko – nemeckom pohraničí, alebo ak bližšie ku svojmu rodisku, tak v pohraničných obciach a mestách, obývaných väčšinou Maďarmi.

2

Az áttelepülőket ünnepélyesen fogadták. A Pitvarosról elindult első transzport Szeregyre érkezett. Az áttelepülők, többnyire földművelők új termőföldeket kaptak, amelyeket röviddel az ünnepélyes átadást követően államosítottak. A magyarországi szlovákok röviddel a határátlépést követően „Visszatelepülő igazolványt" kaptak, és hosszú időbe került, míg csehszlovák állampolgárságot kérhettek. Annak ellenére, hogy szétszórva telepítették le őket, az áttelepült családok keresték egymás társaságát. Sok alföldi szlovák család végül a cseh–német határvidéken jutott új otthonhoz, vagy – ha szülőföldjükhöz közelebb, a határ menti, többségében magyarok által lakott településeken települhettek le.

3

4

5

1 Vítanie presídlencov v Seredi.
Az áttelepülők köszöntése Szeregyen.

2 Pohľadnice vydané Maticou slovenskou na pamiatku presídlenia.
Az áttelepülés emlékére a Matica slovenská által kiadott képeslapok.

3 Reemigrantská legitimácia.
Visszatelepülő igazolvány.

4 Trvalo niekoľko rokov, kým presídlenci mohli dostať občianstvo.
Több évig tartott, míg az áttelepülők állampolgárságot kaphattak.

5 Miesto stretávania bývalých Čabänov v Nových Zámkoch.
A volt csabaiak találkozóhelye Érsekújváron.

Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku
MAGYARORSZÁGI SZLOVÁKOK KULTURÁLIS INTÉZETE

Za poskytnutie dokumentov zo svojich zbierok
ďakujeme nasledujúcim organizáciám:

Archív Matice slovenskej – Martin
(Fond: Maďarsko, Signatúra: Depot KM MS)
Maďarský národný archív – Archív Békešskej župy
Maďarský národný archív – Archív Peštianskej župy
Maďarský národný archív – Archív Báč-Kiškunskej župy
Múzeum Mihálya Munkácsyho – Békešská Čaba

Köszönjük az alábbi szervezeteknek
a dokumentumaik rendelkezésünkre bocsátását:

Matica slovenská Levéltára – Martin (Szlovákia)
Magyar Nemzeti Levéltár – Békés Megyei Levéltár
Magyar Nemzeti Levéltár – Pest Megyei Levéltár
Magyar Nemzeti Levéltár – Bács-Kiskun Megyei Levéltár
Munkácsy Mihály Múzeum – Békéscsaba

Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku
MAGYARORSZÁGI SZLOVÁKOK KULTURÁLIS INTÉZETE